

NÁLEZY ZRIEDKAVÝCH DRUHOV CHROBÁKOV (COLEOPTERA) NA ÚZEMÍ SLOVENSKA 2

Marián SLAMKA

Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen, T. G. Masaryka 22, 960 01 Zvolen.
E-mail: marian.slamka@nlcsk.org

SLAMKA, M. 2024. Findings of rare beetle species (Coleoptera) in Slovakia 2. *Entomofauna carpathica*, 36(2): 159-164.

Abstract: Finds of selected rare beetle species are presented. They come from Javorie, Vysoké Tatry, Krupinská planina and Pliešovská kotlina. Photographic documentation was made for each individual find, on the basis of which the species was identified. The article presents 8 species from 7 families, including *Emus hirtus*, *Diaclina testudinea* and *Bolitophagus interruptus*. A brief literature search was carried out for the species presented.

Key words: Coleoptera, Slovakia, Javorie, Pliešovská kotlina, Krupinská planina, Vysoké Tatry

ÚVOD

Faunistické údaje vybraných druhov chrobákov (Coleoptera) boli získané pri nesystematickom mapovaní na Slovensku v rokoch 2018 až 2024. Nálezy sú z oblasti Javoria, Pliešovskej kotliny, Krupinskej planiny a Vysokých Tatier. Pre každý druh bola vyhotovená fotodokumentácia, na základe ktorej bol následne determinovaný odborníkmi. V tomto príspevku, ktorý nadväzuje na prácu SLAMKU (2024), je uvedených 8 druhov zo 7 čeladií, ktorých nálezy na základe dostupných údajov považujem za zriedkavé. Za ich determináciu ďakujem predovšetkým Christophovi Benishovi a Valeriánovi Francovi.

ZOZNAM DRUHOV

Staphilinidae

Emus hirtus (Linnaeus, 1758) – obr. 1

11.8.2024 Vysoké Tatry, k. ú. Tatranská Lomnica, lúka, pri truse jelenej zveri

Druh vyhľadáva otvorené teplé stanovišťa (lúky, pasienky) s dostatkom trusu veľkých bylinožravcov (GABRIŠ 2013), najmä dobytku (KOČÁREK 1997). Zriedkavejšie ho možno nájsť aj na zdochlinách (EREEMEV 2021). Ide o vzácne sa

vyskytujúci a lokálne ohrozený druh (BIEL a kol. 2014, HŮRKA 2017). Na rozdiel od iných druhov z čeľade sa vyhýba mestským oblastiam (EREEMEV 2021). Údaje o rozšírení druhu na Slovensku publikoval KOČÁREK (2000). Zistilo sa 31 lokalít prevažne v strednej a východnej časti Slovenska. V súvislosti s obnovou extenzívnej pastvy sa šíry na nové lokality a do vyšších polôh (GABRIŠ 2013).

Tenebrionidae

***Diaclina testudinea* (Piller & Mitterpacher, 1783) – obr. 2**

15.4.2018, Javorie, k. ú. Stará Huta, pod kôrou bukového pňa

25.3.2019, Cerová vrchovina, k. ú. Tachty, pod kôrou dubového pňa

Druhy chrobákov z rodu *Diaclina* žijú pod kôrou mŕtvych stromov napadnutých hubami, v mulči, v pilinách a pod. Rod zahŕňa celosvetovo približne 40 druhov (KLEJDYSZ 2011). Na Slovensku sú uvádzané dva druhy, *D. testudinea* a *D. fagi* (ZAHRADNÍK 2017), pričom oba majú podobné geografické rozšírenie a ekologické požiadavky (KLEJDYSZ 2011). *D. testudinea* žije pod kôrou mŕtvych bukov a dubov (Benisch – osobná komunikácia, 2018), čo potvrdzujú aj tu uvedené pozorovania. Podľa FRANCA (2008) je to zriedkavý druh teplých otvorených lesov a náhodne sa objavujúci v starých záhradách, parkoch a vinohradoch. Portál nature.cz uvádza niekoľko nálezov druhu po roku 2010 z oblasti juhomoravského kraja. Záznamy druhu zo Slovenska do roku 1996 spravoval FRANC (2008).

***Bolitophagus interruptus* (Illiger, 1800) – obr. 3**

9.5.2021, Javorie, k. ú. Podzámčok, prevažne bukový les

Podľa FRANCA (2008) ide o vzácny druh teplejších listnatých a zmiešaných lesov, kde sa vyskytuje pod kôrou starých stromov napadnutých konzolovitými druhmi húb. Je rozšírený v strednej a južnej Európe, známy je z Bosny, Chorvátska, Francúzska, Rumunska a Talianska, v strednej Európe bol hlásený z Nemecka, Rakúska, Maďarska, Poľska a Slovenska (KOLONIČNÝ a kol. 2008). Prvý záznam druhu z Bulharska (Belasitsa) publikoval GUÉORGUIEV (2012). Nález druhu v mestskom parku v Banskej Bystrici publikovali FRANC a HEMALA (2020).

Anobiidae

***Ochina latreillei* (Bonelli, 1809) – obr. 4**

15.5.2022, Krupinská planina, k. ú. Trpín, ovocný sad, jablňo so suchými konármi

Vzácný druh vyskytujúci sa v lesoch južného Slovenska (MAJZLAN a SEMELBAUER 2023). Záznam druhu z Národnej prírodnej rezervácie Burdov publikoval MAJZLAN (2016) a na Borskej nížine MAJZLAN a SEMELBAUER (2023). Ďalšie štyri záznamy z južného a východného Slovenska sú uvedené na biomonitring.sk. Portál nature.cz uvádza po roku 2010 v Českej republike nálezy troch jedincov.

Elateridae

***Lacon lepidopterus* (Panzer, 1801) – obr. 5**

8.8.2020, Javorie, k.ú. Podzámčok, les, pod kôrou suchého javora

Vzácnny euro-sibírsky druh považovaný za ekologický relikv pralesov. Larvy sa vyvíjajú v starých odumierajúcich a mŕtvych stromoch, zvyčajne ihličnatých. V Poľsku je známy z niekoľkých od seba vzdialených lokalít, z ktorých väčšina nebola v poslednej dobe potvrdená (<https://www.iop.krakow.pl>). Portál nature.cz uvádza od roku 2010 v Česku nálezy z piatich lokalít. Podľa BÍLÉHO (1985), ide o najvzácnejší druh rodu. Veľmi vzácny je aj v Nemecku (Reissmann – osobná komunikácia, 2020).

Pselaphidae

***Claviger testaceus* (Preyssler, 1790) – obr. 6, 7**

19.4.2020, Pliešovská kotlina, k. ú. Podzámčok, 400 m n.m., lúka, v mravenisku pod skalou

Hostiteľským druhom tohto myrmekofilného chrobáka sú mravce rodu *Lasius* (ZIERIS a MORAVEC, 2007), *L. niger* (PARMENTIER 2020), *L. flavus* (CAMMAERTS 1995). V Čechách a na Morave je druh rozšírený v stepných a lesostepných oblastiach (ZIERIS a MORAVEC 2007). V Poľsku je vzácny, v oblasti Nízkych Beskýd druh v hniezde *L. flavus* zaznamenali TASZAKOWSKI a kol. (2015).

Melandryidae

***Hypulus bifasciatus* (Fabricius, 1792) – obr. 8**

4.6.2022, Javorie, k. ú. Stará Huta, intravilán

Na Biomonitoring.sk uvádza jediný záznam druhu zo Slovenska a to neďaleko obce Šurice z roku 1997. Naopak početné záznamy druhu z východného Česka uvádza portál nature.cz. Prvý záznam druhu z Bulharska (pohorie Belasitsa) publikoval GUÉORGUIEV (2012).

Eucinetidae

***Nycteus hopffgarteni* (Reitter, 1885) – obr. 9**

10.5.2021 Javorie, k. ú. Podzámčok, les – sklad dreva

Z čeľade Eucinetidae sa v Európe vyskytuje osem druhov chrobákov, ktorých larvy aj imága sa živia hubami a spórmi húb (www.kerbtier.de). Nálezy *N. hopffgarteni* na Slovensku sú zriedkavé (Franc – osobná komunikácia, 2021).

Obr. 1. *Emus hirtus* pozorovaný na lúke pri jeleňom truse neďaleko Tatranskej Lomnice.

Obr. 2. *Diaclina testudinea* pod kôrou bukového pňa – 830 m n. m. (Javorie)

Obr. 3. *Bolitophagus interruptus* v pohorí Javorie.

Obr. 4. *Ochina latreillei* – Trpín (Krupinská planina)

Obr. 5. *Lacon lepidopterus* – Podzámčok (Javorie)

Obr. 6-7. *Claviger testaceus* spozorovaný v mravenisku 19. apríla 2020 a následná detailnejšia fotografia druhu.

Obr. 8. *Hypulus bifasciatus* (pohorie Javorie)

Obr. 9. *Nycteus hopffgarteni* (pohorie Javorie)

LITERATÚRA

- BIEL, P., KRAWCZYNSKI, R., LASYKOWSKI, B., WAGNER H.-G. 2014. *Emus hirtus* in Niedersachsen (Germany) and Europe: contribution to the knowledge of the ecology and distribution of a locally endangered rove-beetle (Coleoptera: Staphylinidae). *Entomologische Berichten* 74(1-2): 75-80.
- BÍLÝ, S. 1985. Šlechta medzi kovaříky. *Živa* 5: 183.
<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/slechta-mezi-kovariky.pdf>
- CAMMAERTS, R. 1995. Regurgitation behaviour of the *Lasius flavus* worker (Formicidae) towards the myrmecophilous beetle *Claviger testaceus* (Pselaphidae) and other recipients. *Behavioural Processes* 34(3): 241-264.
- EREMEEV, E.A. 2021. Some aspects of the ecology of the species *Creophilus maxillosus* Linnaeus, 1758 and *Emus hirtus* Linnaeus, 1758 (Coleoptera: Staphylinidae) in southwestern part of the North Asia. 8 pp. IOP Conference Series: *Earth and Environmental Science* 848: 012157
- FRANC, V. 2008. Darkling beetles (Coleoptera, Tenebrionidae) of Slovakian fauna and their ecosozological value. *Matthias Belivs Univ. Proc. (UMB Banská Bystrica)* 4(1): 61-67.
- FRANC, V., HEMALA, V. 2020. New remarkable findings of beetles (Coleoptera) in the urban park of Banská Bystrica, Slovakia. *Acta Carpathica Occidentalis* 11: 36-42.
- GABRIŠ, R. 2013. *Emus hirtus* – drabčík huňatý. *Natura Bohemica*
<http://www.naturabohemica.cz/emus-hirtus/>
- GUÉORGUIEV, B. 2012. First records of beetles (Insecta: Coleoptera) for the fauna of Bulgaria from the Belasitsa Mountain. *Historia naturalis bulgarica* 20: 75-78.
- HŮRKA, K. 2017. *Brouci České a Slovenské republiky*. Kabourek, Zlín, 390 pp.
- KLEJDYSZ, T. 2011. First record of *Diaclina fagi* Panzer, 1799 (Coleoptera, Tenebrionidae) from Poland. *Fragmenta Faunistica* 54(1): 179-181.

- KOČÁREK, P. 1997. K výskytu *Emus hirtus* na území České republiky (Coleoptera: Staphylinidae). *Klapalekiana* 33: 185-186.
- KOČÁREK, P. 2000. *Emus hirtus* in Slovakia — on the recent occurrence of endangered species (Coleoptera: Staphylinidae). *Entomofauna Carpathica* 12: 34-36.
- KOLONIČNÝ, L., KONVIČKA, O., STANOVSKÝ, J. 2008. Faunistic records from the Czech Republic – 245. Coleoptera – Tenebrionidae, Anthribidae. *Klapalekiana* 44 (1-2): 61-62.
- MAJZLAN, O., SEMELBAUER, M. 2023. Indikácia stavu lesov na príklade chrobákov (Coleoptera) v lesoch Záhoria. *Entomofauna carpathica* 35(2): 67-80.
- PARMENTIER, T. 2020. Guest of social insects. In: STARR, C. (Ed.) *Encyclopedia of Social Insects*. Springer International Publishing.
- SLAMKA, M. 2024. Nálezy zriedkavých druhov chrobákov na území Slovenska [Findings of rare beetle species (Coleoptera) in Slovakia]. *Entomofauna carpathica* 36(1): 81-90.
- TASZAKOWSKI, A., BARAN, B., KASZYCA, N., DEPA, Ł. 2015. Genus *Claviger* Preyssl, 1790 (Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae) in the Low Beskid Mts. (Poland) – new sites and host affiliation. *Nature Journal* 48: 114-119.
- ZAHRADNÍK, P. 2017. *Seznam brouků České republiky a Slovenska*. Kostelec nad Černými lesy, Lesnická práce s.r.o., 544 pp. ISBN 978-80-7458-092-5
- ZIERIS, V., MORAVEC, J. 2007. Výskyt kyjorožce narudlého *Claviger testaceus* (Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae) v NPR Lichnice – Kaňkove hory. *Východočeský sborník přírodovědný – práce a studie* 14: 223-224.

Internet:

<https://portal.nature.cz/w/druh-4978#/>

https://www.researchgate.net/publication/337050289_Guests_of_social_insects

<https://www.biomonitoring.sk/>

<https://www.iop.krakow.pl/pckz/opisbc91.html?id=51&je=en>

<https://www.kerbtier.de/cgi-bin/enFSearch.cgi>